

'מחמר' שייך רק בבהמתו ולא בבהמת חבירו (להם משנה על המשניות [לרבי משה ליפשיץ תלמיד השל"ה], הובא באליה רבה רסו, א, שהוכיח כן בהדיא מהגהות אשרי ע"א, כב, וכן הוכיח באגלי טל חורש, יג מדברי כמה ראשונים), ולדבריהם הטעם שהקשו מאיסור 'מחמר' ולא משביתת בהמתו [אף שגם מחמר שייך רק בבהמתו ולא בבהמת חבירו], כיון ש'מחמר' הוא איסור לאו ושביתת בהמתו הוא רק איסור עשה (תלמיד הרמב"ן, וראה עוד במנחת חינוך מצוה לב אות ז). ■ להלכה, איסור מחמר שייך גם בבהמת חבירו (משנ"ב רסו, ה, וראה שעה"צ שם).

וְהָאֵי אִפְשָׁר דְּלֵא קְיָימָא לְהַשְׁתִּין מִיָּם וְכוּ', וכשעומדת להשתין מים נחשב שמניחה את החפץ ברשות הרבים, משום שכל עמידה שאינה לכתף [-לסדר את המשא על כתפן] דינה כעמידה לנוח [ראה לעיל (ה, א) שבעמידה זו נחשב כאילו הניח העומד את המשא שעליו] [שעה"צ ש"מט, יח, וכע"ז בחז"א או"ח סב, ד, אולם ראה בשפת אמת].

כְּשֵׁהִיא עוֹמֶדֶת נוֹטָלוּ הֵימָנָה - ויטול את הכיס לפני שהבהמה נעמדת, כדי שלא תהיה שם עקירה או הנחה (רמב"ם שבת כ, ו). ויש סוברים, שיכול ליטול את הכיס גם לאחר שהבהמה נעמדה, שאף שיש כאן הנחה אבל אין כאן עקירה, ואין בזה איסור דאורייתא (רשב"א, ריטב"א). [ולהלכה הובאו שתי הדעות (ביאה"ל רסו, ב ד"ה וכשהיא)].

וכשנותן את הכיס לחרש שוטה וקטן כמבואר לעיל בסמוך, צריך לקחת מהם את הכיס לפני שנעצרים, וליתן להם אותו שוב לאחר שיתחילו ללכת [כמו בחמור], שאם לא כן הרי הוא נותן להם איסור בידיים, ואסור ליתן להם איסור בידיים (תלמיד רמב"ן, וכע"ז בתוס' לעיל ע"א ד"ה מי). ויש שסובר, שכשנותן את הכיס לחרש שוטה וקטן לפני שבת, אינו צריך ליטול מהם את הכיס בכל פעם שנעצרים בשבת, כיון שהגדול אינו מצווה בשביתתם כשם שמצווה בשביתת בהמתו, אלא שאסור לו לתת להם איסור בידיים, וכשנותן להם את הכיס לפני שבת אינו נותן להם איסור כלל, וכשעושים לאחר מכן עקירה והנחה בשבת, עושים זאת לדעתם ואין זה נחשב שנותן להם איסור בידיים (מגיד משנה שבת כ, ז, בדעת הרמב"ם שם, וראה שם בסוף דבריו שיתכן שהרמב"ם לא נחלק בה על הראשונים).

■ להלכה, יש אומרים שגם כשנותן לחרש שוטה וקטן צריך ליתן עליהם כשהם מהלכים [כהרמב"ן והרשב"א] [ש"ע או"ח רסו, ו]. ויש אומרים, שאם נתן להם את הכיס לפני כניסת השבת, אינו צריך לחזור וליקח מהם כשנעצרים בשבת [כהרמב"ם] [רמ"א שם]. והמג"א מצדד להחמיר שגם כשנתן להם מבעוד יום יקח מהם כשהם נעצרים, ובכרמלית [שאיסורה הוא מדרבנן] יש להקל (משנ"ב שם, טו).

כָּל שֶׁחָבַר פְּטוֹר אֶבֶל אִסוּר בְּחֵמוֹרוֹ מִתֵּר לְתַחֲלָה, וההיתר הוא רק כשהבהמה הולכת מאליה, אבל אסור להנהיגה בקול (רמב"ם שבת כ, ו), שכשהוא מנהיגה בקול נחשב שהוא בעצמו עושה את המעשה, וכאן התיירו לו רק את מעשה החמור ולא לעבור איסור דרבנן בידיים (ביאור הגר"א רסו, ג, וכע"ז במגיד משנה שם), ולפי זה, מה שהקשו בגמ' לעיל 'והלא מחמר', אין הכוונה שבאמת מותר לו להנהיג את הבהמה [שבאופן זה עובר בעלמא על איסור 'מחמר'], אלא הקושיא היא האין התיירו לו להניח את כיסו על הבהמה [אף מבלי להנהיגה], ולא חששו שמא יבוא להנהיגה (מרומי שדה, תהילה

מִפְנֵי שֶׁהוּא סֵפֶק, ולכן יתן לקטן שודאי אינו חייב במצוות, ולא יתן לחרש שספק חייב במצוות (רש"י). אמנם אם אין כאן קטן, נותן את הכיס לחרש גם לדעת רבי אליעזר (הסובר שחרש הוא ספק בן דעת), כיון שאין כאן ספק דאורייתא, שהרי נותן לו כשהוא מהלך ואינו עושה עקירה, כמבואר להלן בסמוך לגבי חמור (שפת אמת בדעת רש"י, וראה שם שמוכיח שהתוס' סוברים שרבי אליעזר אסור לתת לחרש).

דְּחָרַשׁ אֶתִּי לְאֶחְלוּפֵי בְּגָדוֹל פֶּקֶח, אבל שוטה אינו דומה לפקח, ולכן פשוט לגמ' לעיל שעדיף לתת לשוטה מאשר לקטן (ב"ח או"ח רסו, ב, ומלא הרועים, ביישוב קושיית התוס'). ויש שפירש, שאף ששוטה דומה לפיקח, מכל מקום סוברת הגמ' שעדיף לתת לשוטה שאין לו דעת כלל, מאשר לתת לקטן שיש לו דעת מועטת, ורק בחרש וקטן שלשניהם יש דעת מועטת, יש צד בגמ' שעדיף לתת לקטן מאשר לחרש, בגלל שהחרש דומה לפקח (הגהות רע"א ש"ע או"ח רסו, א, וכע"ז במהרש"א).

איכא דְאָמְרֵי לְקָטָן יְהִיב לֵיהּ, ודוקא בקטן שאינו בנו, שאינו חייב לחנכו, אבל כשיש עמו חרש ובנו קטן שחייב לחנכו, יתן לחרש. ואף אם גם החרש הוא בנו, יתכן שעדיף לתת לבנו החרש שאינו בר חינוך כמו בנו הפקח (פמ"ג או"ח רסו משב"ז ד). ■ להלכה, אם יש עמו חמור וחרש שוטה וקטן, ניח על החמור ולא יתן לאחד מהם (ש"ע שם, ג). אין עמו חמור ויש עמו חרש ושוטה, יתן לשוטה שאין בו דעת כלל. שוטה וקטן - יתן לשוטה, כיון שהקטן יבוא לכלל דעת. חרש וקטן - יתן למי שירצה (ש"ע שם, ד-ה), וכשהקטן הוא בנו וחייב לחנכו, יתן לחרש ולא לקטן, ויתכן שאף אם גם החרש הוא בנו (ביאה"ל שם).

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עוֹד אֶתְרַת הֵימָנָה וְלֹא רְצוּ חֲכָמִים לְגַלּוֹתָהּ במשנה, כיון שהמשנה שנויה בפי כל, ויבואו לטלטל ארבע אמות ברשות הרבים, אבל בגמ' אמרו זאת, כיון שאינה שנויה בפי כל (חדש האביב [לבעל הפלא יועץ]).

מזליכו פחות פחות מארבע אמות, ובין הליכה להליכה יעמוד לנוח (רש"י ע"ז ע, א ד"ה פחות). ויש סוברים, שצריך לשבת בין הליכה להליכה (רבינו ירוחם עה, ג), כיון שנעמד רק כדי שלא יעבור איסור ואינו נעמד באמת לנוח [ואכן אם נעמד לנוח אינו צריך לשבת] (מג"א רסו, ט). ■ להלכה, שכאין שם גוי, חמור או חרש שוטה וקטן, יכול לטלטל פחות פחות מארבע אמות (ש"ע או"ח רסו, ז), ויעמוד לנוח בין הליכה להליכה [כרש"י], ויש מחמירים שישב או שיניח את החפץ על הקרקע בין הליכה להליכה [כרבינו ירוחם] (משנ"ב שם, וראה פרטים נוספים במשנ"ב שם ובמהדו' דרשו שם).

וְהָלֵא מחמר וְרַחֲמָנָא אָמַר לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה, ובהמה נאמרו שני דיני שביתתה, א. דין שביתת בהמתו, שהבהמה אסורה בעשיית מלאכה גם ללא סיוע האדם, ודין זה נלמד מהפסוק (שמות כג, יב) 'למען ינוח שורך וחמורך' (תוס' לעיל נא, ב ד"ה במה, אולם ראה רש"י ע"ז טו, א ד"ה גזירה). ב. 'מחמר', והוא עשיית מלאכה בשותפות עם הבהמה, אף אם היא עושה את עיקר המלאכה, כגון שהיא טעונה משא והוא מנהיג אותה בקולו, ודין זה נלמד מהפסוק (שמות כ, ז) 'לא תעשה כל מלאכה אתה וגו' ובהמתך' (משנ"ב רסו, ז).

והטעם שהקשו בגמ' מאיסור 'מחמר' ולא משביתת בהמתו, כיון שאיסור 'מחמר' שייך גם בבהמה שאינה שלו, מה שאין כן שביתת בהמתו (רמב"ן, רשב"א). ויש סוברים, שגם איסור